

2. Про затвердження міської комплексної програми енергоефективності у м. Одесі на 2017-2021 роки: рішення Одеської міської ради від 04 жовтня 2017 року № 2449-VII – Режим доступу: <https://omr.gov.ua/ru/acts/council/100018/>

3. Дослідження здійснене у рамках виконання проекту «Альтернативна енергетика в Україні: шляхи системного законодавчого стимулювання», за фінансової підтримки Національного фонду досліджень України».

Шарапова С. В.,
*Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, кафедра земельного та аграрного права, к.ю.н., доцент*

КОМПЛЕКСНЕ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬ ЯК ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО ЇХ ВИКОРИСТАННЯ

Відомо, що природні властивості землі не розподілені рівномірно на всій її території. Тільки частина земель має родючість, частина їх покрита лісами, містить цінні корисні копалини, також, не всі території придатні для будівництва. У зв'язку з цим блага землі не можуть бути вилучені однаково в будь-якій географічній точці. Перерозподіл землі в суспільстві (відбувається він в адміністративному порядку або в умовах вільного ринкового обороту) без урахування цього положення призводить до негативних наслідків - не виправному і безсистемному скороченню родючих земель, скороченню лісових угідь, зведення об'єктів капітального будівництва без урахування особливостей надр тощо [2, с.110].

Для запобігання цих негативних наслідків земля повинна використовуватися ефективно, тільки в цьому випадку можливо зберегти всі властивості землі, її якісні показники, а також інші природні ресурси. Досягти бажаного результату можливо при комплексному використанні земель, саме при такому використанні враховуються особливості як природних ресурсів, так і земель з якими вони мають природний взаємозв'язок. Вважаємо, що ком-

плексне використання земель є одним із можливих способів забезпечення та досягнення ефективного використання земель.

Метою земельної реформи, відповідно до Указу Президента України від 30 травня 2001 р. № 372/2001 «Про основні напрями земельної реформи в Україні на 2001-2005 роки», є забезпечення ефективного використання та підвищення цінності земельних ресурсів, створення оптимальних умов для суттєвого збільшення соціального, інвестиційного і виробничого потенціалів землі, перетворення її у самостійний фактор економічного зростання.

Проте, ефективного та екологічно безпечного використання земель України на сьогодні, нажаль, не досягнуто.

Ефективність використання землі як основного ресурсу, в першу чергу, сільського господарства, впливає на ступінь як соціального, так і економічного розвитку. У той же час суспільство повинно бути зацікавлене в збереженні земель та інших ресурсів для підтримки екологічного балансу та безпечного навколишнього природного середовища.

Ефективне використання земель є категорією економічною під якою, зазвичай, розуміють співвідношення між отриманою економічною вигодою (результатом) і витратами.

Економічна ефективність - складна категорія економічної науки. Вона пронизує всі сфери практичної діяльності людини, всі стадії суспільного виробництва і є основою для побудови кількісних критеріїв цінності прийнятих рішень. Такі найбільш істотні характеристики господарської діяльності, як цілісність, багатимірність, динамічність і взаємопов'язаність її різних сторін, знаходять відображення через категорію «економічна ефективність». Рішення цих проблем має бути адекватно ринковим трансформаціям зовнішнього середовища[4, с.45].

В економічній науці поняття «ефективність», «ефективність виробництва» як економічна категорія сформувалося в кінці 20-х років ХХ ст. У той час існували різні підходи до розуміння сутності та ролі вартісної категорії в справі регулювання господарських процесів, що відображало різні погляди на використання товарно-грошових відносин. Найбільший розвиток теорія ефективності в її сучасному трактуванні отримала в кінці 50-х і в першій половині 60-х років. В даний час теорія ефективності розвивається в

різних аспектах, які знаходять відображення в працях провідних учених економістів усіх напрямків [3, с.204].

Поняття ефективності володіє двома головними значеннями: по-перше, це економічна категорія, що виражає результативність виробництва, рівновагу витрат і результату; по-друге, це стан збалансованості економіки, тобто такий поділ ресурсів, який при збільшенні результативності для одних досягається не за рахунок програшу для інших[1, с.124].

Отже, можна додати, що при збільшенні результату, отриманого при використанні землі, такий ефект не повинен негативно вплинути на стан інших природних ресурсів. Та навпаки, при отриманні найбільшого результату та доходу від використання природних ресурсів, таке використання не повинно негативно позначитися на якісному стані землі, що може призвести до її виснаження, деградації тощо. Крім цього, необхідно не тільки збільшувати прибуток з використання природних ресурсів, а й зберігати і підвищувати родючість ґрунту, забезпечувати збереження природних ресурсів, їх відновлення та відтворення, охорону навколишнього середовища. Все це є однією із задач комплексного використання та охорони земель.

Сьогодні великі масиви земельних ресурсів, які знаходяться в користуванні використовуються не раціонально, нерівномірно, без урахування їх особливостей, при цьому, з метою отримати найбільшу вигоду, непоправна шкода наноситься як іншим природним ресурсам так і землям.

Приміром, нині в Україні істотної шкоди на стан природних ресурсів завдається посиленням видобутком бурштину, який здійснюється на території сільськогосподарських угідь і на землях лісгосподарського призначення. Видобування бурштину сприяє значному погіршенню екологічного стану порушених земельних ділянок внаслідок зняття верхнього родючого шару ґрунту, засмічення, порушення цілісності трав'янистого рослинного покриву, ослаблення продуктивності лісових насаджень тощо. На даному прикладі, бачимо, яка непоправна шкода може наноситися при використанні одного природного ресурсу іншим.

Окремі земельні ділянки неоднакові за якістю та складом, своїми властивостями, також на земельних ділянках можуть як знахо-

диться, так і бути відсутні інші природні ресурси. Все це впливає на підвищення ефективності використання землі, крім того, в залежності від господарського використання і під впливом людини, якість земельної ділянки та інших природних ресурсів, може змінюватися як в кращу так і в гіршу сторону. Охорона землі, її захист від деградації та забруднення, з метою зберегти всі особливості землі як природного ресурсу, призводить до необхідності її ефективного використання.

Отже, комплексне використання земель із дотриманням всіх належних умов щодо збереження, відтворення, відновлення, охорони, як земель так і пов'язаних з нею природних ресурсів, дає підґрунтя для забезпечення та підвищення ефективності використання земельних ресурсів. Що, в свою чергу, призводить до досягнення певної мети, конкретного кінцевого результату при мінімальному рівні витрат.

Список використаних джерел:

1. Власенко С.В. Эффективность в АПК – экономическая, социальная и экологическая. *Российское предпринимательство*. 2009. № 4 (2). С. 124-128.
2. Галиновская О.А. Особенности включения земли в правовые отношения в качестве объекта. *Журнал российского права*. 2012. № 8.С. 105-111.
3. Кучеренко В. Сущность понятия экономической эффективности предприятия. *Международный журнал гуманитарных и естественных наук*. 2018. №.3.С.203-206.
4. Туровец О.Г. Организация производства. Москва: Экономика и финансы, 2010. 452 с.